

Πολιτικές οικονομικής διεΐσδυσης της Ελλάδος σε Χώρες των Βαλκανίων: Παρούσα κατάσταση, προβλήματα, προοπτικές

Του κ. Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Καθηγητού Παντείου Πανεπιστ. Κοιν. Πολιτ. Επιστ.,
Πανεπιστ. Αθηνών (Επισκ.),
Ex Ch.L., U.L. Bruxelles, Ex Int. I.I.A.P., Paris

[Ελλείψει χώρου δημοσιεύεται εδώ τμήμα μόνον της Εισήγησης]

Α. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα*

Με βάση τα στοιχεία, τα οποία έχουν ήδη παρατεθεί προηγουμένως, είναι δυνατή η διατύπωση των ακόλουθων διαπιστώσεων και συμπερασμάτων, αφού σημειωθεί, ότι η Ελλάδα θεωρείται κατ' αυτὰς υπό πάντων παράγων σταθερότητας και άσκησης επιρροής στον χώρο των Βαλκανίων:

Ε.Σ.Ο.Α.Β.

Το Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων κατηρτίσθη στα πλαίσια αναληφθεισών σχετικών υποχρεώσεων έναντι του Οργανισμού Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), και του Συμφώνου Σταθερότητας για την Νότια και Ανατολική Ευρώπη, το οποίο υπεγράφη την 30 Ιουλίου 1999 στο Σεράγεβο από 40 Χώρες και Διεθνείς Οργανισμούς.

Στα πλαίσια του Συμφώνου η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δεσμευθεί αρχικώς να διαθέσει συνολικώς 4.065.000.000 ΕΥΡΩ για την εν λόγω περιοχή, ενώ διάφοροι άλλοι, Παγκόσμια Τράπεζα, Η.Π.Α., Ρωσία, θα χρηματοδοτήσουν τις δράσεις του Συμφώνου με το ποσόν των 2.400.000.000 ΕΥΡΩ (2000-2005).

Το Ε.Σ.Ο.Α.Β. κρίνεται ως η σπουδαιότερη περιφερειακή παρέμβαση της Ελλάδος μεταξύ σχετικών δράσεων (π.χ. έναντι του Μηχανισμού για τις επενδύσεις και την Εταιρική Σχέση Ευρώπης - Μεσογείου, F.E.M.I.P.).¹

* Εισήγηση στο Πέμπτο Διεθνές Συνέδριο με θέμα: «Στρατηγική 2007» της Ελληνικής Εταιρείας Στρατηγικών Μελετών, Αθήναι, Νοέμβριος 2007. Βλ. σελ. 89 του ανά χείρας τεύχους.

1. Διυπουργική Αναπτυξιακή και Επιχειρηματική Συνδιάσκεψη για τις Χώρες της Λεκάνης της Μεσογείου, Αθήνα, Φεβρουάριος 2005. Συμμετέχουσες Χώρες: Ελλάδα, Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία, Κύπρος, Μάλτα, Αλγερία, Ισραήλ, Αίγυπτος, Ιορδανία, Λίβανος, Λιβύη, Μαρόκο, Παλαιστινιακή Αρχή, Συρία, Τυνησία, Τουρκία, Λουξεμβούργο (εκ μέρους της Ε.Ε.). Ακόμη, συμμετέσχον Εκπρόσωποι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Η Ελλάδα συνεισέφερε για την λειτουργία του Μηχανισμού 2.000.000 ΕΥΡΩ.

Τα διαθέσιμα ποσά, 550.000.000 ΕΥΡΩ δεν θεωρούνται ιδιαίτερος επαρκής για την κάλυψη των έξι Βαλκανικών Χωρών, υπό τις παρούσες διεθνείς συγκυρίες.

Το Πρόγραμμα «ενέχει» ιδιαίτερη πολιτική οπτική και σημασία, υπό έποψη Ελληνικών συμφερόντων.

Ενδεχομένως, εντός του πλαισίου του Ε.Σ.Ο.Α.Β., θα έπρεπε η Θεσσαλονίκη να είναι η βάση των σχετικών αποβατικών ενεργειών μας στις Χώρες των Βαλκανίων.

Η κατανομή των κονδυλίων του Ε.Σ.Ο.Α.Β. εκτιμάται, εν σχέσει προς τις Χώρες προς τις οποίες αυτά κατευθύνονται, ότι εξυπηρετεί την τρέχουσα πολιτική συγκυρία, ενώ εξ άλλης πλευράς υποστηρίζει Ελληνικές επενδυτικές πρωτοβουλίες στις αναφερόμενες Χώρες:

Σερβία	232.500.000 ΕΥΡΩ
Μαυροβούνιο	17.500.000 ΕΥΡΩ
Π.Γ.Δ.Μ.	74.840.000 ΕΥΡΩ
Ρουμανία	70.430.000 ΕΥΡΩ

Ιδιωτικές επενδύσεις

Οι άμεσες ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις είναι, (υπό υγιείς συνθήκες ανταγωνισμού και άλλες προϋποθέσεις βεβαίως), μάννα εξ ουρανού, για οία δήποτε οικονομία, πολλώ δε μάλλον για οικονομίες, όπως αυτές των Χωρών των Βαλκανίων.

Οι άμεσες ιδιωτικές παραγωγικές Ελληνικές επενδύσεις σε Χώρες των Βαλκανίων ενέχουν ιδιαίτερη σημασία για σειρά λόγων, όπως η ιδιότητα της Χώρας καταγωγής των Κεφαλαίων ως Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η εδαφική γειτνίαση, η γνώση υπό των Εμπλεκόμενων της εκατέρωθεν επιχειρηματικής κουλτούρας, το στοιχείο των Μεταναστών, οι ιστορικοί δεσμοί, θετικοί και μη, κ.ά..

Ήδη υπάρχουν εν ισχύει π.χ. 14 ειδικότερες Συμφωνίες Συνεργασίας με την Αλβανία, 8 με την Βοσνία/Ερζεγοβίνη, 9 με την Βουλγαρία, 8 με την Κροατία, 5 με την Π.Γ.Δ.Μ., 7 με Σερβία/Μαυροβούνιο, 6 με την Ρουμανία.

Κατ' αυτάς, και παρά τις αναπόφευκτες δυσχέρειες, ως εκ της φύσεως του όλου επιχειρήματος από πλευράς Ελλήνων Επιχειρηματιών οι Ελληνικές ιδιωτικές επενδύσεις:

Στην Αλβανία αντιπροσωπεύουν το 27% του συνόλου των άμεσων ξένων επενδύσεων.

Στην Βουλγαρία κατέχουν την δεύτερη θέση, με συνολικό ύψος 1.500.000.000 δολλ. Η.Π.Α.

Στην Βοσνία/Ερζεγοβίνη κατά την τελευταία δεκαετία οι Ελληνικές ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις ανήλθαν σε 1.000.000.000 ΕΥΡΩ.

Στην Σερβία και στο Μαυροβούνιο οι Ελληνικές άμεσες ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις ανέρχονται σε 720.000.000 ΕΥΡΩ, το δε επενδυμένο κεφάλαιο ελληνικής προέλευσης σε 1.200.000.000 ΕΥΡΩ.

Στην Κροατία οι ελληνικές ιδιωτικές άμεσες παραγωγικές επενδύσεις ανέρχονται σε 1.300.000 δολλ. Η.Π.Α..

Στην Π.Γ.Δ.Μ. η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των ξένων επενδυτών με κεφάλαια ύψους 700.000.000 ΕΥΡΩ και την δημιουργία 9.000 θέσεων απασχόλησης.

Στην Ρουμανία, τέλος, οι ελληνικές ιδιωτικές επενδύσεις καταλαμβάνουν την 5η θέση μεταξύ των ξένων επενδύσεων.

Ανεξαρτήτως βαθμού επιτυχίας του όλου εγχειρήματος της «οικονομικής» απόβασης ή διείσδυσης (τόσον του Ελληνικού Κράτους), (όσον και) των Ελλήνων Επιχειρηματιών σε Χώρες των Βαλκανίων πρέπει να σημειωθεί με έμφαση, ότι αιχμή του δόρατος εν προκειμένω απετέλεσαν οι Τράπεζες, τόσον οι Ελληνικές (εξ Ελλάδος), όσον και οι καθ' έλαστον προεκτάσεις τους στις εξεταζόμενες χώρες, εν συνδυασμῶ ενίοτε με την Παρευξείνια Τράπεζα.

Η επένδυση υπό Ελλήνων Επιχειρηματιῶν εκατοντάδων εκατομμυρίων ΕΥΡΩ σε Χώρες των Βαλκανίων, οι οποίες συμποσούνται σε μία νέα αγορά 120.000.000 κατοίκων, δεν θα ήταν εφικτή χωρίς την «εμπλοκή» του Τραπεζικού Συστήματος, είτε υπό την μορφή της εγκατάστασης Ελληνικῶν Τραπεζῶν στις υπό έρευνα Χώρες, είτε της εξαγορᾶς τοπικῶν Τραπεζῶν, είτε της συμμετοχῆς στο κεφάλαιό τους, είτε υπό την μορφή της χρηματοδότησης επιχειρηματικῶν δραστηριοτήτων Ελλήνων.

Ενίοτε, η συγχρηματοδότηση Ελλήνων Επιχειρηματιῶν γίνεται εν συνεργασία με Διεθνείς ἢ Πολυμερείς Χρηματοδοτικούς Οργανισμούς, ὅπως είναι η Παγκόσμια Τράπεζα Ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκὴ Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκὴ Τράπεζα Επενδύσεων, ο Οργανισμὸς Συνεργασίας της Μαύρης Θάλασσας, μέσω της Παρευξείνιας Τράπεζας κ.ά..

Εξ ἄλλης πλευρᾶς η Παρευξείνια Τράπεζα, περιφερειακοῦ αναπτυξιακοῦ χαρακτήρος, είναι το πρώτο πολυμερές διεθνές Ἴδρυμα του είδους, το οποίο εδρεύει στην Ελλάδα (Θεσσαλονίκη).

Η Ελλάδα συμμετέχει στο κεφάλαιο της Τράπεζας με ποσοστὸ 16,5%. Ἄλλα συμμετέχοντα Κράτη είναι τα εξής, με τα αντίστοιχα ποσοστά: Ρωσικὴ Ομοσπονδία 16,5%, Τουρκία 16,5%, Βουλγαρία 13,5%, Ρουμανία 13,5%, Ουκρανία 13,5%, Αζερμπαϊτζάν 2%, Αρμενία 2%, Γεωργία 2%, Μολδαβία 2%, Αλβανία 2%.

Μεταξύ των στόχων της Παρευξείνιας Τράπεζας περιλαμβάνεται ως γνωστὸν η ενίσχυση της προσπάθειας των Χωρῶν της Ανατολικῆς Ευρώπης για τον εκσυγχρονισμό των οικονομῶν τους, για την ανάπτυξη του ιδιωτικοῦ τους τομέα, για ταχύτερες και αποτελεσματικώτερες ιδιωτικοποιήσεις κ.ά.

Μέχρι τούδε η εν λόγω Τράπεζα ἔχει χρηματοδοτήσει πολλές Ελληνικὲς επενδυτικὲς δραστηριότητες σε Χώρες των Βαλκανίων, της Μαύρης Θάλασσας και στην Τουρκία.

B. «Η επόμενη ημέρα» ἢ «το αντίδωρον»

Η μέχρι τούδε πορεία των Ελληνικῶν ιδιωτικῶν ἄμεσων παραγωγικῶν επενδύσεων σε Χώρες των Βαλκανίων πρέπει να θεωρηθεῖ επιτυχίς, παρὰ τα ποικίλλα προβλήματα, τα οποία ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἔχουν προκύψει.

Μεταξύ των προβλημάτων συγκαταλέγονται τόσο προβλήματα «παραγόμενα» εν Αθήναις, ὅσο και προβλήματα σχετιζόμενα με τις Χώρες Υποδοχῆς, είτε αὐτὰ αναφέρονται στην Ελληνικὴ επίσημη οικονομικὴ συνδρομή, μέσω διαφόρων δράσεων και διαδικασιῶν, π.χ. Ε.Σ.Ο.Α.Β., είτε αὐτὰ συνδέονται με τις Ελληνικὲς ιδιωτικὲς επενδυτικὲς δραστηριότητες.

Προς όλα αυτά συναρτάται και ο φόβος εκ της ενδεχόμενης εκροής κεφαλαίων για επενδυτικές δραστηριότητες σε όμορες Χώρες, η πιθανότητα (ενίοτε μέχρι βεβαιότητας) για την «μετεγκατάσταση» επιχειρήσεων εκτός Ελλάδος, ο φόβος απώλειας θέσεων εργασίας, ο φόβος απώλειας αγορών κ.ά..

Οι ως άνω φόβοι και προβληματισμοί ενίοτε είναι ιδιαίτερος βάσιμοι, αλλά υπό καθεστώς συνεχώς παγκοσμιοποιούμενων οικονομικών δράσεων η δυνατότητα παρέμβασης, και ιδίως υπό μικρών Χωρών και Οικονομιών, είναι μικρή έως ανύπαρκτη.

Εκ των αναφερομένων σε Χώρες Υποδοχής των Ελληνικών οικονομικών δραστηριοτήτων προβλημάτων προέχουν εκείνα της ασφαλείας και της τήρησης της εσωτερικής έννομης τάξης, της πολιτικής αστάθειας, της έλλειψης σαφούς σταθερού θεσμικού πλαισίου περί οικονομικών δραστηριοτήτων, της έλλειψης «ιδιωτικής» επιχειρηματικής κουλτούρας, του τοπικού πληθωρισμού, της μεγάλης ανεργίας, της έλλειψης εμπιστοσύνης των Πολιτών σε Τραπεζικά Ιδρύματα κ.ά..

Εκ των ως άνω προβλημάτων, άλλα μεν υπόκεινται σε διεθνείς συγκυρίες (π.χ. μετανάστευση, λαθρομετανάστευση, τρομοκρατία, εγκληματικές ενέργειες), ή συνιστούν αρμοδιότητες Τοπικών Κυβερνήσεων, (π.χ. θέσπιση κανόνων διαφάνειας περί το επιχειρηματικώς πράττειν, βελτίωση τοπικών Διοικητικών Δομών), (άρα εκφεύγουν των δυνατοτήτων Ελλήνων Επιχειρηματιών, μη δυναμένων να ασκήσουν εν προκειμένω ουδεμία επιρροή προς επιθυμητές κατευθύνσεις), άλλα δε παρέχουν περιθώρια «παρεμβάσεων», επί σκοπώ επίτευξης λυσιτελέστερων προσεγγίσεων.²

Υπό το καθεστώς της ούτω πως διαμορφωθείσης κατάστασης επί του θέματος της οικονομικής απόβασης, τόσο του Ελληνικού Κράτους, όσο και Ελλήνων Επιχειρηματιών σε Χώρες της Βαλκανικής, γεννάται το ερώτημα εάν τα αναμενόμενα εντός ή εκτός προγραμματισμένων ενεργειών και θετικών δράσεων, αποτελέσματα ήταν τα επιθυμητά, τόσο σε επίπεδο Κράτους, όσο και σε επίπεδο επί μέρους Ελλήνων Επιχειρηματιών, Φυσικών ή Νομικών Προσώπων ανεξαρτήτως³.

Με βάση τα διαθέσιμα⁴ εν γένει στοιχεία, την τρέχουσα διεθνή συγκυρία, το ατελές ή μη των ρυθμίσεων, συνταγματικών, νομοθετικών, διοικητικών, το επαρκές ή μη των

2. Βλ. «αναλογικώς» τις ρυθμίσεις περί διαιτησίας του Ν.Δ.2687/1953 *Περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού: «Διαφοραί ανακύπτουσαι μεταξύ Ελληνικής Κυβερνήσεως και επιχειρήσεων υπαγομένων εις το παρόν Ν.Δ., αναγόμεναι εις την ερμηνείαν ή εις ενδεχόμενα κενά της εγκριτικής πράξεως, λύονται διά διαιτησίας, οριζομένης εν τη πράξει ταύτη, επιτρεπομένου, όπως ορίζεται ως Επιδιαιτητής και Αλλοδαπόν Πρόσωπον, φυσικόν ή νομικόν, έχον επίσημη ιδιότητα ή Πρόσωπον ανεγνωρισμένου κύρους...»*. Β. ΔΕΛΗΘΕΟΥ: *Το νομικό καθεστώς προστασίας ξένων κεφαλαίων και επενδύσεων αναπτυξιακού χαρακτήρα στην Ελλάδα*. Αθήναι, 1996, σελ. 115 επόμε.

3. Σημειώνεται, ότι δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς το θέμα της άσκησης επιρροής υπό ξένων Επενδυτών, οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε περισσότερες της μίας όμορες Χώρες, (όπως π.χ. οι Έλληνες) προς την κατεύθυνση συνεργασιών των Χωρών αυτών υπό διάφορες μορφές, π.χ. υπό την μορφή *trade integration*, δεδομένου, ότι οι Βαλκανικές Χώρες δεν είναι προς το παρόν Μέλη Οικονομικών Ενώσεων και επομένως έχουν την ευχέρεια σύμπτυξης συνεργασιών τέτοιας μορφής.

4. Βλ. εν εκτάσει: Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, Β. ΔΕΛΗΘΕΟΥ: *Οι Ελληνικές ιδιωτικές επενδύσεις σε Χώρες των Βαλκανίων και το Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων*. Αθήναι, Μάρτιος 2005.

Διαχείριση Ανθρώπινων Πόρων

ΕΝΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ

Τέταρτη
Αμερικανική
Εκδόση

Τόμος Α΄

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΣΗ

Raymond A. NOE

The Ohio State University

John R. HOLLENBECK

Michigan State University

Barry GERHART

University of Wisconsin-
Madison

Patrick M. WRIGHT

Cornell University

Επιστημονική επιμέλεια:

Καθηγητής

Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Μετάφραση:

Ρίτα ΚΟΛΑΪΤΗ

διαθέσιμων πόρων, την επιθυμία ανάληψης ή μη επιχειρηματικών κινδύνων, την πλήρη ή μη ενημέρωση υπό του Κράτους Επιχειρηματιών δρώντων εκτός των συνόρων, το κερδοφόρο ή μη των αναληφθεισών δράσεων, το λυσιτελές ή μη δικαιοδοτικών ή μη μηχανισμών (π.χ. διαιτησίας), το βραχυχρόνιο ή μακροχρόνιο προσδοκώμενο όφελος, και άλλες παραμέτρους, η ειδικότερη αναφορά των οποίων παρέλκει, η απάντηση στο εν λόγω ερώτημα πρέπει να διαπνέεται υπό «ελαφράς» αισιοδοξίας εν σχέσει με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα σε επίπεδο Ελληνικών εν γένει Εθνικών Συμφερόντων, δεδομένου, ότι πολλά θέματα, σχετιζόμενα με ενισχυόμενες υπό της Ελλάδος όμορες Χώρες, παραμένουν εισέτι «ανοικτά», και υπό «εντονωτέρας» αισιοδοξίας, εν σχέσει με οικονομικά επιτεύγματα και οφέλη, βραχυχρόνια ή μακροχρόνια, των επί μέρους Ελλήνων Επιχειρηματιών, οι οποίοι κατά την τρέχουσα πορεία των πραγμάτων φαίνεται, ότι θέτουν «εις εαυτούς» συνεχώς νέους στόχους περισσότερο υψιπετείς, επικινδυνώδεις και κερδοφόρους, δικαιώνοντες εν προκειμένω την άποψη του Έλληνα Φιλοσόφου: «Το μεν ευ πράσσειν ακόρεστον έφν πάσι βροτοίσιν», Αισχύλος, Αγαμέμνων, 1330-1.